

ХУДОЖНЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЯ МОТИВУ ПРАВДИ У ТВОРАХ СЕМЕНА КЛИМОВСЬКОГО

DOI: 10.58407/litopis.230414

© О. Новик, 2023. СС BY 4.0

ORCID: <https://orcid.org/0000000160390221>

Творчість барокового письменника Семена Климівського наразі є об'єктом зацікавлення українських літературознавців. Здебільшого знають цього поета як автора пісні «Іхав козак за Дунай». Трактати ж Семена Климівського інтерпретувалися менше, попри те, що є зразком пізнього бароко й унікальними за змістом. У різні часи інтерпретували дидактичні трактати «О правосудію начальствующих, правдъ и бодрости их», «О смиреніиъ высочайшихъ» Валерій Шевчук, Григорій Нудьга, Леонід Ушкалов та інші науковці. Характеристика мотиву правди та особливостей художнього вираження його в текстах Климівського є актуальною для дослідження барокових мотивів у літературі XVIII ст.

У статті творчість цього автора розглянуто крізь призму переосмислення поетом мотиву правди. Барокові риси письма у віршованих трактатах, адресованих цареві, допомагають створити панорамність і художньо інтерпретувати таке відгалуження мотиву правди, як проблема справедливого правління.

Тематика творів інтерпретується крізь призму ставлення до влади української барокової інтелігенції. Філософські міркування про сенс людського буття автор поєднує з реалістичним відтворенням проблем його часу. У віршованих трактатах Семен Климівський послуговується низкою художніх і риторичних засобів, характерних для барокової поетики. Уводиться низка біблійних образів для створення похвального слова правді, є й алузії на народні канти.

Твори Семена Климівського порівнюються з текстами його сучасників (Митрофан Довгалевський, Феофан Прокопович та ін.), що дає змогу виявити особливості інтерпретації мотиву правди й справедливості в доробку цього письменника. Трактати Семена Климівського постають реакцією на події першої половини XVIII ст., репрезентують ставлення української інтелігенції до проблеми правди й справедливого правління. Барокові метафори, ампліфікація порівнянь із біблійними образами, риторичні звороти й звертання поєднуються в кількох розділах, підпорядковані ядру мотиву правди.

Ключові слова: Семен Климівський, правда, правосуддя, мотив, трактат, бароко.

Бароковий митець Семен Климівський широким загалом знаний як автор пісні «Іхав козак за Дунай»¹, проте значно вагоміший твір, із літературознавчого та історичного погляду, – послання цього автора до російського царя Петра I «О правосудии начальствующих, правдъ и бодрости их»². Загалом творчість С. Климівського досліджували Григорій Нудьга, який створив літературний портрет митця, Валерій Шевчук та інші, проте актуальним залишається інтерпретація мотиву правди й справедливого правління, які оприявнював автор у своїх трактатах.

Твір «О правосудии начальствующих, правде и бодрости их» розшукав В. Срезневський (син відомого Ізмаїла Срезневського) в Імператорській бібліотеці. Стаття В. Срезневського «Климівский-Климов, “казак-стихотворец” и два его сочинения» була надрукована в XVI томі збірника Харківського історико-філологічного товариства, а в 1905 р. ця робота разом із текстом послання була видана в Харкові окремою брошурою³. Уже в цьому виданні В. Срезневський зауважує, що тональність звернення до сановитої особи відрізняється від інших творів XVIII ст.: «Описуючи якості, необхідні для монарха, притаманні йому добродетності, і оспівуючи ці добродетності, автор далекий і від похвали монархам узагалі, і від прославлення того, кому він підносить свою книгу (переклад мій – О.Н.)»⁴.

¹ Новик О. Вивчення творчості Семена Климівського на уроках української літератури. *Українська мова і література в школі*. 2009. № 6. С. 23–26.

² Климівський Семен. О правосудію начальствующих, правдъ и бодрости их. Барокова поезія Слобожанщини: антологія / Упор., передмова, примітки та коментарі Л. Ушкалова. Харків: Акта, 2002. С. 96–135.

³ [Срезневський В.І.]. Климівский-Климов, «казак-стихотворец», и два его сочинения. *Сборник Харьковского историко-филологического общества*. Харьков, 1905. Т. 16. С. 509–546.

⁴ Там само. С. 512.

К. Борисенко подає детальний опис тексту С. Климовського: «Написаний у 1724 р. рукопис має гарне оформлення. Титульний лист, очевидно зроблений на замовлення, оздоблений красивою художньою рамкою, узор якої виконаний пером у бароковому стилі. Поля з обох боків відмежовані чорнильними лініями. Заголовок написаний полууставом з припискою між рядками “всепокорно”, зробленою скорописом, очевидно, другою рукою. Можливо, що це виправлення належить самому автору. У цьому творі він рішуче говорить про те, що правда – душа самодержця, що цар мусить бути розумно милостивим, піклуватися про підданих, охороняти їх»⁵. Ця ж дослідниця подає перелік праць про автора послання, згадуючи «Опыт исторического словаря о русских писателях» М. Новикова (1772), «Деяния Петра Великого» І. Голікова (1789), «Пантеон российских авторов» М. Карамзіна (1801), «Словарь русских светских писателей, соотечественников и чужестранцев, писавших в России» митрополита Євгенія Болховітінова (1845), «Очерк старинной малорусской поэзии» В. Пететца (1903), «Слобідська Україна. Історичний нарис XVII–XVIII ст.» А. Слюсарського (1950), «Козацька християнська республіка» Д. Наливайка (1992). Наразі перелік праць про творчість С. Климовського можна продовжити працями Г. Нудьги, В. Шевчука, Л. Ушкалова та інших сучасних літературознавців та істориків.

Попри те, що творчість С. Климовського постійно привертає увагу літературознавців, художнє переосмислення мотиву правди в його текстах інтерпретувалося не так часто. Зокрема, проблему правди й справедливості розглянуто в працях Григорія Нудьги. Богдана Криса в розвідці «Григорій Нудьга про Семена Климовського, або Портрет як автопортрет» слушно завважила, що центральною в спадщині С. Климовського постає для Г. Нудьги проблема правди, яка тісно пов’язує його з автором першої пол. XVIII ст.: «Як можна помітити, над цією темою Григорій Антонович роздумував і працював кілька десятиліть. В останній (1972) рік перебування в Інституті вона була для нього, на жаль, особливо актуальною, бо зачіпала і дослідницькі, і екзистенційні обставини, у яких прочитувалися тексти Семена Климовського, можливо, що ця текстуалізація українських обставин повторювалася через якихось 250 років з вражаючою для нього подібністю. У всякому разі, пам’ятаю, що приходив з ранкових “партслухань” і повторював євангельські слова: “Яким судом судите, таким судом і самі судимі будете”, що стали лейтмотивом віршованого трактату Семена Климовського “О правосудію”, адресованого цареві Петрові І. А в одному зі своїх останніх листів до Валерія Шевчука, від 7.12.1993 р., писав: *А я таки про Климовського все ж таки продовжую зробити щось більше. Написав монографію, подав у ній великі додатки (фоторепродукцію рукописів з архіву царя, розшифрування, велику кількість документів з-за кордону, напр. з США). Роботу взяли надрукувати, набрали, зробили верстку й макет книги, мала вийти до Конгресу українців, але... не вистачило грошей. Вирішили скоротити наполовину, почали готувати видання і знову... гроші»⁶. Така доля рукопису дослідника, який прагнув донести до сучасників правдивий образ барокового митця, свідчить про непроминальну актуальність твору С. Климовського.*

Мотив правосуддя тісно переплітається з мотивами справедливості та правди в бароковій літературі, зокрема з відомою псалмою «Нема в світі правди»⁷. Л. Ушкалов пише про цю псалму та вплив її мотивів на творчість наступних поколінь як українських, так і зарубіжних письменників. Говорить і про ліриницьку пісню «Правда і Неправда», згадуючи образ Правди-Христа, який є і в С. Климовського: «Бо тепера правда скрізь закрита / Тільки єсть приміта на хресті прибита. / Ой, Сусе ж, наш Сусе, Сусе назарянський, / Помилуй, пожалуй весь мир християнський»⁸.

Особливо часто послугуються мотивом правди барокові автори, звертаючись до можновладців. Лунає цей мотив і в творі Митрофана Довгалевського «Панегірик Анні Іванівні», де справедливість підпорядковується образу розуму:

«Розум в житті головне, а все інше гине безслідно,
Смерть забирає його, а таланти великі безсмертні.
Розум правдивий і світлий досліджує вміло природу,

⁵ Борисенко К.Г. Семен Климовський – «козак-стихотворец». VI Сумцовські читання: Конференція, присвячена 80-річчю Музею Слобідської України ім. Г.С. Сковороди. Харків, 2000. URL: <http://museum.kh.ua/academic/sumstov-conference/2000/article.html?n=776>.

⁶ Криса Б. Григорій Нудьга про Семена Климовського, або Портрет як автопортрет. *Парадигма*. 2013. Вип. 7. С. 68.

⁷ Див.: Ушкалов Л.В. «Нема в світі правди...» Різдваїний триптих про українську душу. *Україна молода*. Вип. 196. 3 січня. URL: <https://umoloda.kyiv.ua/number/2201/164/78342/>.

⁸ Барокова поезія Слобожанщини: антологія / Упор., передмова, примітки та коментарі Л. Ушкалова. Харків: Акта, 2002, С. 474.

Істину з надр недоступних Ереба на світ він виводить,
Ратні полки у бою і поход тримає в порядку...»⁹

Категорії правди, добра й честі бароковий автор метафорично поєднує воедино, розглядає як моноліт, завдяки якому людина може протистояти бурям житейського моря:

«Доблесть і правду, добро і честь знищить не можна ніколи,
Наче це скеля, вони, що упала в глибоке море,
В бурю страшну в боротьбі із вітрами всю силу віддавши,
Все ж насміхається з всіх цих погроз: і морських, і небесних»¹⁰.

Протистояння негараздам світових скорбот і тривогам серця правдою слова Божого бачимо в поезії Феофана Прокоповича «Польський кант». Діалог містить міркування про «перевернутий» світ земний без правди:

«– Бачиш, мій коханий, як світ наш змішали
Долів головами, до неба ногами?
Зла неправда скаче, а правдонька плаче.
Хто не провинився, той винним зробився,
Що мені гадати? Як правду сказати?
Що нам до чужого і доброго, й злого?
Міць якась існує, що нас магнесує...
Бо чужий здобуток в нас збуджує смуток.
Над усе долягає, що правди немає.
Правда тільки в слові безмежного Бога.
Все я зауважаю, хоч очі змикаю.
Серце завмирає: як жити – не знаю.
Те лише ще тішить, що правда не грішить
Й Бог в житті буває – він все поконає»¹¹.

Правда постає як єдина втіха, бо вона безгрішна. Тож і образи ідеальних правителів змальовувалися такими, що дбають про правду, справедливість, тобто дбають про правду. Проблема правди й справедливості постає і в інших творах Феофана Прокоповича, наприклад, «Правда волі монаршої», «Слово про царську владу і честь»¹².

Прикметно, що Прокопович, маючи вплив на царя, не просто вирішив поміркувати про правду й те, якою вона має бути, але, по суті, здійснює ту ж спробу напучування можновладця, яку робив свого часу Станіслав Оріховський, складаючи свої трактати в настанову королеві. Такі твори духовних осіб, адресовані правителям, не завжди були почутими й прочитаними. Семен Климовський, пишучи набагато пізніше трактати, також здійснював спробу поміркувати про категорії філософські, але надзвичайно важливі для нього.

У творах С. Климовського правда корелюється з поняттями правосуддя й справедливості, про що свідчать вже заголовки двох віршових дидактичних трактатів: «О правосудію начальствующих, правдѣ и бодрости их», «О смиреніѣ высочайших» (1724). Прозова передмова до читача ґрунтується на роздумах автора про те, що таке царське правосуддя. Уже на початку твору письменною послугоується мариністичною бароковою метафорою, образами корабля, стернового: «Яко же кормчию бодрствовати подобает царей многоочитому уму, проганяя крѣицѣ волнения богопротивных дѣланий, да не опровержится корабль всемирнаго жителства волнами неправди; яко же бо око всажденно есть тѣлу, тако же цар мiрови присоставися, от Бога даний для устроения полезнаго жития...»¹³.

Л. Ушкалов, полемізуючи із Н. Яковенко про низку джерел, що формували українську інтелектуальну традицію і за якими можна скласти більш-менш повне уявлення про погляди «козацької та церковної еліти Гетьманату» на «природу, репрезентацію і обов'язки влади»¹⁴, наводить ті, які, на його думку, були найпоширенішими. Тож до такого корпусу джерел, на думку вченого, належали: перекладні візантійські та латинські книжки, академічні курси філософії, курси морального богослів'я, гамартіологічні праці, твори видат-

⁹ Довгалецький Митрофан. Панегірик Анні Іванівні. *Українська література XVIII ст. Поетичні твори, драматичні твори, прозові твори*. Київ: Наукова думка, 1983. С. 51.

¹⁰ Там само.

¹¹ Прокопович Феофан. *Польський кант. Українська література XVIII ст. Поетичні твори, драматичні твори, прозові твори*. Київ: Наукова думка, 1983. С. 28.

¹² Прокопович Феофан. *Правда волі монаршей*. Москва: Синодальная тип-я. 1726. 37 арк.; Його ж. *Слово о власти и чести царской* (6 апреля 1718 г.) Санкт-Петербург: Санкт-Петербургская тип-я, 1818. 19 арк.

¹³ [Срезневський В.І.]. *Климовський-Климов... С. 516*.

¹⁴ Ушкалов Л. *Сковорода та інші: Причинки до історії української літератури*. Київ: Факт, 2007. С. 138.

них проповідників, емблематичні книги, а поміж творів пізнішого періоду названо Феофана Прокоповича, Стефана Яворського, а також Семена Климовського з його морально-політичними трактатами.

«О правосудію начальствующих, правдѣ и бодрости всепресвѣтлѣйшому державнѣйшому Императору Великому отцу отечествія Государю всемилостивѣйшему во мѣсто должнія дани владицѣ и господину моему всепокорно приношу и себе самого под високомонаршіе его повергаю стопи» – така повна назва трактату С. Климовського. З неї може видатися, що твір написано в покорі та прихильності до царя. Проте Г. Нудьга слушно заважив: «Тогда скипетр и престол содержат имѣет, / Егда правосудием премудро владѣет». Таких прямих і переконливих промов перед царем у ті часи, здається, ніхто не відважувався виголошувати. І висловлено це не в теоретичному роздумі, як було в трактатах деяких мислителів того часу, а у зв'язку з становищем народу, його реальних нещастя, на які автор вказує: кругом “убийства, грабительство, беснующиеся златом”, а цар байдужий, отже, “Того ради убийства сего ти злочинца”. Цар стає злочинцем! Хіба не відважно?»¹⁵

Із перших рядків трактату ми бачимо апеляцію автора до Біблії, поняття влади, справедливості співвідносяться ним із християнським розумінням життєвої філософії. Згадуються як біблійні персонажі (Христос, Мойсей, Іоанн Богослов, Павло, Соломон, пророк Єремія), так і Іоанн Златоуст та ін.

Пророк Єремія недарма тут виступає Божим посланцем, адже саме він у Біблії міг говорити правду царям про їхні гріхи, тож і в трактаті автор говорить вустами пророка: «Устрашѣтєсь душею, слыша гром ужасный / и трепетный с небес Божий глагол велегласный / чрез Іеремѣю пророка, что вам обѣщает / за неправды как лукавим огонь свой раздизает: / устремленно глаголю на царства, языки / скорению, разору, расточу и во вѣки / в пещ огненну вовергну...»¹⁶

Цар мусить бути для своєї держави як голова для тіла, взірцем правди: «Царская есть душа правда; яко же бо тѣло / без душѣ недѣйствено, мертво ест и гнило, / тако цар без правды ест мертвый, недѣйственный...»¹⁷ Письменник пише про життєву потребу для людини жити в правді: «Лучше в нищих с правдою глад и хлад терпѣти, / нежели, царем бив, правды не имѣти...»¹⁸ Нагадує автор і про пекельний вогонь, що каратиме після смерті царя, який відцурався правди¹⁹. В. Шевчук пише про можливі історичні передумови створення трактату С. Климовським, серед яких називає смерть гетьмана І. Скоропадського в 1722 р., поїздку Полуботка до Петербурга в 1723 р., виголошення ним промови перед царем і ув'язнення П. Полуботка в Петропавлівській фортеці²⁰. Тож спроба С. Климовського настановити царя на справедливі політичні урядові рішення, бути мудрим і милосердним, є наслідком низки подій, реакцією на виклики повсякденності.

У розділі «О правдѣ» С. Климовський фактично поєднує риси хвалебної елегії та дорадчої оди, де славить правду, послуговуючись різноманітними художніми та риторичними засобами. У поезиці Митрофана Довгалевського «Hortus poeticus» йдеться про особливості стилю ліричної поезії, який «повинен бути високим, багато тропів, сповнений руху. Він щодо написання важчий для поетів, ніж інші види поезії, тому що вимагає, щоб був найбільш відшліфованим, художнім, повним сентенцій і фантазії»²¹. Тож і в творі С. Климовського в бароковому стилі возвеличення правди як найвищої цінності супроводжується нагородженням сентенцій: «Правда ест радость»²², «правда мрежа Христова во житейском морѣ»²³, «безмертная жизнь правда ест в тѣлѣ мертвенном»²⁴, «Свѣтъ Христов»²⁵, «манна небесная»²⁶, «лѣствица ко небеси»²⁷, «миро благовонное»²⁸ тощо. Як антитезу до

¹⁵ Нудьга Г. Козак, філософ, поет / Ред.-упоряд. Л. Сенік. Благодійний фонд-фундація ім. Г. Нудьги, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Львів, 1999. С. 13.

¹⁶ Климовський Семен. О правосудію начальствующих... С. 99.

¹⁷ Там само. С. 114.

¹⁸ Там само. С. 115.

¹⁹ Там само.

²⁰ Шевчук В. Муза Роксоланська: Українська література XVI–XVIII ст.: У 2 кн. Київ: Либідь, 2005. Кн. 2: Розвинене бароко. Пізнє бароко. С. 461.

²¹ Довгалевський Митрофан. Поетика (Сад поетичний) / Переклад, примітки та словник імен і назв В.П. Маслюка. Київ: Мистецтво, 1973. С. 205. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Dovhalevskiy_Myτροφan/Poetyka_Sad_poetychnyi.pdf?

²² Климовський Семен. О правосудію начальствующих... С. 116.

²³ Там само. С. 117.

²⁴ Там само. С. 118.

²⁵ Там само.

²⁶ Там само. С. 119.

²⁷ Там само.

²⁸ Там само.

цього переліку змальовано образ неправдивого царя: «Мертва рука держит скѣпетр, на мертвом корона»²⁹.

Після риторичного звертання до благословенної правди С. Климовський ампліфікує ще низку тверджень-порівнянь поняття «правда» для унаочнення основної думки: «правда є сам Бог». Прикметно, що розділ «О правдѣ» завершує розлоге порівняння правди з шестикрилим серафимом: «Правда огненний серафим с небес шестикрилний, / сей крилами своїми везде покривает / любителя своего з Богом ограждает, / да ни огонь, меч, ни стрѣли в день брани коснуться, / паче от него враги в конец да сотрутся»³⁰. Шестикрилий серафим у Біблії згадується в Книзі пророка Ісаї як янгол, який охороняє Бога й очищає уста пророка від скверни розпеченим вугіллям. Згадує серафимів і Діонісій Ареопагіт як уособлення світла й чистоти. Тож порівняння правди із серафимом у творі можна трактувати не лише як згадку про місію захисника, але і як акцент автора на можливому очищенні правителя правдою.

Л. Ушкалов писав, що однією з найхарактерніших рис більшості жанрів української барокової літератури є їх програмовість, прагматичність, інструментальність, одне слово, «учительність»³¹. Тож і в творі С. Климовського є повчання з апелюванням до найбільш авторитетних джерел того часу. Війна добра зі злом, Правди з Кривдою, а отже й Христа з Антихристом постає центром повсякденності епохи. Ясна річ, остаточна перемога Правди над Кривдою, тобто Христа над Антихристом, у цій картині світу перебуває по той бік історії. Недаром іконописний канон Страшного Суду має й ось такий епізод: «Да тут же Правда Кривду стрѣляет, и Кривда пала со страхом»³². Пишучи власні настанови до царя, прагнучи нагадати про необхідність справедливого правління, Климовський перебуває під впливом цілого культурного пласту, поза яким неможливо зрозуміти всі задуми письменника.

Дидактичні трактати С. Климовського є документом, що відтворює реакцію автора на повсякденність епохи першої пол. XVIII ст. і на вчинки царя Петра I. Сміливість автора, який дає настанови цареві бути справедливим правителем, у дидактичному трактаті подекуди захована під маскою християнського благочестя й покорі. Численні біблійні образи, барокові метафори, стиль ліричної поезії створюють органічну картину похвали правді й справедливості, що контрастує з реальними подіями. Попри те, що для контексту при дослідженні залучено окремі твори барокових письменників, перспективним буде інтерпретувати художнє втілення мотиву правди в бароковій літературі, зокрема в поезії Данила Братковського, Григорія Сковороди та інших авторів.

References

- Borysenko, K. (2000). Semen Klymovskiy – «kozak-stykhovorets» [Semen Klymovskiy – «cossack-poet»]. Kharkiv, Ukraine.
- Krysa, B. (2013). Hryhorii Nudha pro Semena Klymovskoho, abo Portret yak avtoportret [Hryhorii Nudha about Semen Klimovskii, or Portrait as a self-portrait]. *Paradyhma – Paradigm*, 7, P. 66–73.
- Novyk, O. (2009). Vychennia tvorchosti Semena Klymovskoho na urokakh ukrainiskoi literatury [Studying Semen Klymovskii's work at Ukrainian literature classes]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli – Ukraine language and literature in school*, 6, P. 23–26.
- Nudha, H. (1999). Kozak, filosof, poet [Cossack, philosopher, poet]. Lviv, Ukraine.
- Shevchuk, V. (2005). Muza Roksolanska: Ukrainiska literatura XVI–XVIII st.: U 2 kn. Kn. 2: Rozvyne-ne baroko. Piznie baroko [Muza Roksolanska: Ukrainian literature of 16th–18th c.: In 2 books. Book 2: Developed Baroque. Late Baroque]. Kyiv, Ukraine.
- Ushkalov, L. (2002). Peredmovna [Preface]. Kharkiv, Ukraine.
- Ushkalov, L. (2007). Skovoroda ta inshi: Prychynky do istorii ukrainiskoi literatury [Skovoroda and others: Contributions to the history of Ukrainian literature]. Kyiv, Ukraine.
- Ushkalov, L. (2014). Literatura i filozofii: doba ukrainiskoho baroko [Literature and philosophy: the age of the Ukrainian Baroque]. Kharkiv, Ukraine.

Новик Ольга Петрівна – доктор філологічних наук, професор кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства, Бердянський державний педагогічний університет (Україна).

Novyk Olha – doctor of philological sciences, professor of department of Ukrainian and foreign literature and comparative studies, Berdyansk state pedagogical university (Ukraine).

E-mail: noviop@gmail.com

²⁹ Климовський Семен. О правосудію началствующих... С. 121.

³⁰ Там само. С. 123–124.

³¹ Ушкалов Л.В. Література і філософія: доба українського бароко. Харків: Майдан, 2014. С. 243.

³² Там само. С. 276.

FICTIONAL INTERPRETATION OF THE MOTIF OF TRUTH IN SEMEN KLYMOVSKYI'S WORKS

The work of the Baroque writer Semen Klymovskiyi is currently an object of interest of Ukrainian literature scholars. This poet known as the author of the song «A cossack went across the Dunabe». Semen Klymovskiyi's treatises have been interpreted less, despite the fact that they are an example of the late Baroque and are unique in their content. At different times, the didactic treatises «On the justice of the rulers, their truth and vigour» and «On the humility of the high» were interpreted by Valerii Shevchuk, Hryhorii Nudha, Leonid Ushkalov, and other scholars. The characterization of the motif of truth and peculiarities of its fictional expression in Klymovskiyi's texts is relevant for the study of Baroque motifs in literature of 18th c.

The article examines the work of this author through the prism of the poet's rethinking of the motif of truth. The Baroque features of writing in the poetic treatises addressed to the tsar help to create a panoramic view and fictional interpret such a branch of the truth motif as the problem of just government.

The themes of the works are interpreted through the prism of the attitude of the Ukrainian baroque intelligentsia to power. The author combines philosophical reflections on the meaning of human existence with a realistic depiction of the problems of his time. In his verse treatises, Semen Klymovskiyi uses a number of fictional and rhetorical elements that are typical for Baroque poetics. A number of biblical images are introduced to create a word of praise for the truth, and there are allusions to folk cantos.

The works of Semen Klymovskiyi are compared with the texts of his contemporaries (Myrofan Dovhalevskiyi, Feofan Prokopovych, etc.), which makes it possible to identify the peculiarities of the interpretation of the motif of truth and justice in the treatises of this writer. Semen Klymovskiyi's treatises are the writer's reaction to the events of the first half of the 18th c., representing the attitude of the Ukrainian intelligentsia to the problem of truth and fair governance. Baroque metaphors, amplification of comparisons with biblical images, rhetorical turns, questions and appeals are combined in several chapters, subordinated to the core of the truth motif.

Key words: Semen Klymovskiyi, truth, justice, motif, treatise, Baroque.

Дата подання: 30 червня 2023 р.

Дата затвердження до друку: 26 липня 2023 р.

Цитування за ДСТУ 8302:2015

Новик, О. Художня інтерпретація мотиву правди у творах Семена Климівського. *Сіверянський літопис*. 2023. № 4. С. 156–161. DOI: 10.58407/litopis.230414.

Цитування за стандартом APA

Novyk, O. (2023). Khudozhnia interpretatsiia motyvu pravdy u tvorakh Semena Klymovskoho [Fictional interpretation of the motif of truth in Semen Klymovskiyi's works]. *Siverianskyi litopys – Siverian chronicle*, 4, P. 156–161. DOI: 10.58407/litopis.230414.

